

Eläkkeelle lähtösaarna Nurmijärven seurakunnan III kappalaisen virasta Nurmijärven kirkossa
13.9.2015 klo 10
pidetyssä messussa. Teksti Matteus 6:19 – 24.

Jumala ja mammona

19. "Älkää kootko itsellenne aarteita maan päälle. Täällä tekevät koi ja ruoste tuhojaan ja varkaat murtautuvat sisään ja varastavat.

20. Kootkaa itsellenne aarteita taivaaseen. Siellä ei koi eikä ruoste tee tuhojaan eivätkä varkaat murtaudu sisään ja varasta.

21. Missä on aarteesi, siellä on myös sydämesi.

22. "Silmä on ruumiin lamppu. Jos silmäsi on terve, koko ruumiisi on valaistu.

23. Jos silmäsi ovat huonot, koko ruumiisi on pimeä. Jos siis se valo, joka sinussa on, on pimeyttä, millainen onkaan pimeys!

24. "Kukaan ei voi palvella kahta herraa. Jos hän toista rakastaa, hän vihaa toista; jos hän toista pitää arvossa, hän halveksii toista. Te ette voi palvella sekä Jumalaa että mammonaa.

Päivämme evankeliumi sisältää kolme vastakkaista käsitteparia: ”aarteita maan päälle”/”aarteita taivaaseen” (Matteus 6:19 – 21), ”pimeys/valo” (Matteus 6:22 - 23) sekä ”mammona”/”Jumala” (Matteus 6:24). **Ensimmäinen käsittepari** ”aarteita maan päälle”/”aarteita taivaaseen” on tullut tutuksi, kun luemme juutalaista kirjallisuutta (ks. esim. Strack Hermann und Billerbeck Paul, Das Evangelium nach Matthäus, Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Erster Doppel Band 1965 s. 429 – 431). **Toinen käsittepari** ”pimeys/valo” eli ns. kahden tien oppi on tuttu meille myös juutalaisesta kirjallisuudesta (ks. esim. Strack Hermann und Billerbeck Paul, Das Evangelium nach Matthäus, Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Erster Doppel Band 1965 s. 429 – 431), mutta ehkäpä erityisestikin Kuolleen meren kirjakääröjen ajatusmaailmasta (Pfeiffer, Charles F., The Dead Sea Scrolls and the Bible, 1969 s. 77 – 80; Schürer Emil, The History of Jewish People in the Age of Jesus Christ (175 B.C. – A.D. 135) a new English Version Revised and Edited by Geza Vermes, Fergus Millar, Martin Goodman Volume III, Part 1 1986 s. 172 – 173 n. 83). **Kolmas käsittepari** ”mammona”/”Jumala” on samoin erityisen tuttu juutalaisesta kirjallisuudesta (ks. esim. Strack Hermann und Billerbeck Paul, Das Evangelium nach Matthäus, Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch, Erster Doppel Band 1965 s. 433 – 435). Kaiken tämän perusteella on syytä päätellä, että Jeesuksen julistus nousee vahvasti juutalaisesta perinteestä. Hän on ollut hyvä ja suuri opettaja niille, jotka hänen sanomansa kuulivat ja vastaanottivat.

Kolmas käsittepari, ”mammona”/”Jumala”, siis kahden Herran palveleminen on näistä kaikkein tärkein (vrt. Tuom. ev. 47:2). Se on ollut varmasti aito ja merkittävä osa historian Jeesuksen julistusta (ks. Lüdemann, Gerd, Jesus after 2000 years 2000 s. 83, vrt. s. 148). Perusteet tälle näkyvät ehkäpä vielä selvemmin Markuksen evankeliumin sanoissa, joissa Jeesuksen vastustajat ottivat esille kysymyksen rahasta. ”Silloin Jeesus sanoi heille: "Antakaa keisarille mikä keisarille kuuluu ja Jumalalle mikä Jumalalle kuuluu." Tämä vastaus jätti heidät ymmälle” (Markus 12:17).

Mammonassa ei ole kyse vain ja ainoastaan kuitenkaan rahasta. Se viittaa käsissämme oleviin voimavaroihin, rahaan, varallisuuteen ja omistukseen (Davies, W. D., & Allison, D. C., Jr. (2004). *A critical and exegetical commentary on the Gospel according to Saint Matthew* (Vol. 1, p. 643). London; New York: T&T Clark International). Niinpä eivät tällaiset asiat saa kilpailla Jumalan kanssa. ”Kukaan ei voi palvella kahta herraa. Jos hän toista rakastaa, hän vihaa toista; jos hän toista pitää arvossa, hän halveksii toista. Te ette voi palvella sekä Jumalaa että mammonaa” (Matteus 6:24).

Nyt saamme miettiä tässä maassa ja tällä paikkakunnalla omalta osaltamme asiaa. Kumpaa palvelemme mammonaa vai Jumalaa? Jos tahdomme palvella mammonaa ja sen myötä omaa itsekkyyttämme, niin tällöin emme halua vastaanottaa pakolaisia tai muitakaan maahan muuttajia. Kyse on viime kädessä ihmiskunnan yhteisestä vastuusta. Unohdammeko siis oman maamme historian ja menneisyyden? Suomesta on aikanaan lähtenyt kymmeniä -, jopa satoja tuhansia ihmisiä siirtolaisiksi, maahanmuuttajiksi, pakolaisiksi Amerikan Yhdysvaltoihin, Kanadaan, Australiaan, Uuteen Seelantiin, Ruotsiin, Etelä- ja Väli Amerikan maihin. Heidät ajoi tälle tielle usein puute, nälkä ja paremman elämän toivo. Kukapa sitä huonompaa toivoisi? Lisäksi viime sotien aikana meiltä Suomesta lähetettiin 70 000 lasta sotalapsiksi Ruotsiin. Useimmat kaikista edellä mainitsemistani suurista määristä suomalaisia on otettu avosylin vastaan niissä maissa, joihin on lähdetty. Jos tahdomme palvella Jumalaa, on meidän annettava periksi itsekkyydestä ja luovuttava mammonan palvonnasta. Tähän kristillinen lähimmäisen rakkaus meitä velvoittaa ja kutsuu: ottamaan vastaan avosylin muualta tulleet pakolaiset ja maahanmuuttajat sekä kotouttamaan heidät vastuullisesti omaan yhteiskuntaamme. 20 kongolaista on hyvä alku tällä tiellä, mutta se ei jatkossa riitä.

Käsitepari, ”mammona”/”Jumala”, on saanut evankeliumin kirjoittajan esittämän tulkinnan Jeesuksen sanoihin, jotka nousevat juutalaisesta perinteestä ”aarre maan päällä”/”aarre taivaassa”. Tuon keskustelun avaa ihmisille nuo merkittävät sanat ”Missä on aarteesi, siellä on myös sydämesi” (Matteus 6:21). Nämä sanat ovat innoittaneet myöhempiä polvia, kuten esimerkiksi Ison katekismuksen eli kristinopin sanoja: ”Sinun Jumalasi on oikeastaan - näin sanon - se, mihin sydämesi kiintyy ja minkä varaan sen uskot” (Luther, Iso katekismus, Tunnustuskirjat s. 334). Samoin tämän ajattelun vaikutukset näkyvät roomalaiskatolisen mystikon ja viime vuosisadan erään tunnetuimman filosofin sanoissa: ”Sitä, mistä olemme riippuvaisia, voimme kutsua Jumalaksi” (Ludwig Wittgenstein, Notebooks 1914 – 16, 8.7.16).

Harvoin puhun henkilökohtaisuuksia, mutta ehkäpä annatte tämän lipsahduksen anteeksi näin viimeisessä saarnassani Nurmijärven seurakunnan III kappalaisen virkaa hoitaessani. Näitä asioita minä olen yrittänyt parhaan kykyni mukaan yli 30 vuotisen palveluni kuluessa parhaan kykyni mukaan opettaa. Aarre, luottamus, usko, sydämen kiintymys ja riippuvaisuus paljastavat uskomme perimmäisen kohteen. Tässä suhteessa olen varsin vähän tietoinen siitä, onko minun opetukseni mennyt missään määrin perille. Tätä on useimmiten papin työ. Emme saa nähdä työmme hedelmiä, paitsi silloin tällöin ikään kuin ilahduttavina poikkeuksina, jotka vahvistavat säännön. Jälkipolvet vasta näkevät tai kokevat kunkin meidän arvon tai arvottomuuden omassa puntarissaan. Kuulijoita saattaa ihmetyttää. Enkö ole tällaisesta kokemuksesta masentunut? Siihen totean, että vain harvoin näin on käynyt. Pikemminkin olen useimmiten hämmästynyt siitä, mitä minulta pappina odotetaan. En ole koskaan kyennyt puhumaan ikään kuin kohdistuen sanani jonkun erityisryhmän korvasyhyyn. Se on peräänantamattomuutta omalle henkilökohtaiselle näkemykselleni evankeliumin aarteesta.

Olen opetuksissani muutaman kerran aiemmin lainannut minulle rakkaiksi tulleita ortodoksinunnan sanoja, joissa pohditaan sitä, että jos haluamme omassa elämässämme löytää Jumalan, jos haluamme löytää todellisen Jeesuksen, niin kohtaamme elämässämme kallisarvoisen aarteen. Seurakunnassa on ennen kaikkea syytä keskittyä keskeisten perusasioiden opettamiseen ja evankeliumin sanan avaamiseen seurakunnalle. Messussa pidetty saarna on tuon opettamisen paikka. Messussa saa viihtyä, mutta ei pidä unohtaa, että se ei ole viihdettä, jolla kuulijoita kosiskellaan. Aina sen seurauksena kuultu sanoma ei ole mieleistä kuultavaa. Tavoite kuitenkin saavutetaan. Ihmisillä on mahdollisuus oppia ja ajatella asioita uusista, kunkin omista lähtökohdista käsin. Jumalasta puheen ollen, ”Jos haluamme löytää hänet, meidän täytyy jättää taakse kaikki ennalta omaksutut käsitykset siitä, mitä aarre olisi. Emme saa säästää vaivojamme emmekä ajatella uupumustamme, vaan meidän tulee etsiä Jumalaa hänen moninaisista piiloistaan, entistä uutterammin sieltä, missä polku näyttää kuoppaisimmalta ja hänen viittansa kurjalta ja ryysyiseltä, erilaiselta kuin se, jonka olimme kuvitelleet hänen verhokseen” (Äiti Maria Normanbylainen, Kätkeyty aarre 1987 s. 22). Näin asiaa kuvaa siis kristitty mystikko.

Raamatun tutkijana ja myöskin 10 vuotta kestäneen papiston opettamisen kokemuksella, minua on jo pitkään hämmästyttänyt se, että Raamatusta on kirjakokoelmana muodostunut liian usein ikään kuin paperi paavi. Raamatun kirjakokoelma ei sellaisenaan saa eikä voi korvata Jumalaa, joka on uskomme perimmäinen kohde. Raamatun tekstistä on siis monille protestanteille tullut juuri epäjumala, jonka kirjaimen puolustamiseen kaikki tarmo kohdistuu. Ongelmana tällaisessa

riittämättömän kirjaimellisessa Raamatun tekstien tulkitsemisessa on luonnollisesti se, että meillä ei ole olemassa mitään alkuperäistä Raamattua yksiselitteisenä tekstinä. Kun Raamattua on kunakin aikakautena käännetty eri kielille, niin tekstipohja on ollut tuon ajan parhaisiin tekstilöytöihin perustuva, ja tämän seurauksena Raamatun teksti on aina likiarvo alkuperäisestä tekstistä. Minulla on tuossa vieressä ständillä näköislaitos kristillisen kirkon piirissä syntyneestä kaikkein varhaisimmasta Raamatusta. Tosin tämä teksti on vain 80 % alkuperäisestä koosta. Kieli on kreikka. Tuo alkuperäiskappale on säilytettyä nykyisin Lontoossa British Museumissa, jossa näin sen vuonna 2000 käydessäni siellä Raamattua koskevassa näyttelyssä. Kun sain tämän jättiläismäisen kirja postista, niin Postin virkailija ihmetteli, mitä tuossa painavassa sinisessä säkissä mahtaa olla. Sanoin hymähtäen, että siinä on vain yksi kirja – **RAAMATTU**. Se painaa ilman koteloa hieman yli 10 kg ja kotelon kera hieman yli 12 kg. Tuo meille kristityille arvokas Raamattu, nimeltään Codex Sinaiticus (Ⲛ), on peräisin 350 – luvulta, siis Nikean ja Khalkedonin, kristillisen kirkon ensimmäisiä kokonaiskirkon kirkolliskokouksia edeltävältä ajalta. Kun tämän Raamatun avaa, niin pian huomaa, että tekstimuoto on siinä monella tavoin erilainen kuin se, mihin me olemme tänä päivänä omassa Raamatun käännöksessämme tottuneet. Siihen sisältyy eri kirjoja. Siitä puuttuu puolestaan joitakin kirjoja. Oman aikamme käännösteksti on luonnollisesti seuraus vuosisataisesta, jopa jo vuosituhantisesta jatkuvasta Raamatun tekstien tutkimuksesta maailmassa. Niinpä saamme olla suunnattoman kiitollisia tästä kaikesta menneiden polvien uurastuksesta Raamatun tekstien ja uusien tekstilöytöjen äärellä.

Erityisesti tästä syystä sanon, että Raamatun kirjoitusten kirjoittajat toki viittaavat Jumalaan, mutta he ovat olleet inhimillisten, tiedollisten ja aikaan sidottujen rajoitteiden alaisia suorittaessaan omaa kutsumustaan palvella Jumalaa ja kertoa tästä. Tästäkään asiasta ei ole syytä murehtia ja masentua. Lohtuna on se tosiasia, että ”Paljon historiallisesta Jeesuksesta säilyy arvoituksellisena. ... Mutta salaperäisyyden ja epävarmuuden keskellä ... tiedämme paljon Jeesuksesta. ... meillä on hyvä käsitys hänen toimintansa ja sanomansa pääsuuntaviivoista. Tiedämme, kuka hän oli, mitä hän teki, mitä hän opetti ja sen, miksi hän kuoli. ... tiedämme, kuinka paljon hän innoitti seuraajiaan, jotka joskus eivät itse ymmärtäneet häntä ... he muuttivat historiaa” (E.P. Sanders, *The Historical Figure of Jesus* 1993 s.280, 281). Eikö tämä sitten meille riitä? Eikö uskomme perimmäinen kohde olekin Jumala, johon sekä opetuslasten että meidän kohtaama historian Jeesus ja ylös noussut Kristus viittaavat?

Erityisen tärkeätä meille kristityille ovat sekä historian Jeesus että ylös nousseena kohdattava Kristus, jotka ovat olleet ja ovat ainoa Jumalan Sana, uskomme lähde ja perusta. Tästä Uuden testamentin kertomukset kaikessa rajallisuudessaan kertovat. Uskomme perimmäisenä kohteena kuitenkin olkoot ainoastaan ja vain Jumala, johon rukouksemme tulisi kohdistaa, ja johon kaikki edellä sanomani viittaa. Näin luottamus ja usko luovat Jumalan, johon oma sydän saa kiintyä ja josta on viisasta olla myös riippuvainen.

Tähän yhteyteen sopivat hyvin päätteeksi minua jo pitkään puhutelleet kristityn runoilijan ja mystikon, Jörg Zinkin, sanat: "En toivota sinulle elämää jossa ei ole puutteita, elämää jossa ei ole tuskaa ja hämmennystä./ Mitä sinä tekisit sellaisella elämällä?/ Ei, minä toivotan sinulle ruumiin ja sielun varjelusta./ Sitä, että eräs kantaa ja suojelee sinua ja ohjaa sinua läpi kaiken, mitä sinulle tapahtuu,/ kohti päämäärääsi./ Ettei sinua koskettaisi murhe eikä toisten ihmisten kohtalo,/ sitä en sinulle toivo./ Niin ajattelemattomasti ei saa toivoa./ Ei, minä toivon, että jokin yhä uudestaan koskettaisi sinua,/ jokin jota en pysty kuvailemaan./ Sen nimi on 'armo'./ Armo on vanha sana,/ mutta sille joka on saanut sitä kokea se on kuin aamunsarastus./ Sitä ei voi tahtoa eikä pakottaa,/ mutta kun se koskettaa sinua,/ silloin tiedät: se on hyvä"(Mitä sinulle toivoisin 1984 Pieksämäki, s.6-7).
Aamen.